

BUITEN

29^E JAARGANG N^O. 36

ZATERDAG 7 SEPTEMBER 1935

DE RUE DE L'ÉGLISE TE VILLEFRANCHE-SUR-MER
(BIJ HET ARTIKEL: „PITTORESK VILLEFRANCHE-SUR-MER”)

Redactie: Mr. P. J. A. BOOT

INHOUD

HET EVERZWIJN, UIT HET HONGAARSCH VAN LAJOS ZILAHY	BLZ. 422—423
ZAAANLAND (GEÏLL.) DOOR L. GREETER	BLZ. 424—426
ZUID-LIMBURGSCHÉ PLANTEN (GEÏLL.) (SLOT), DOOR DR. B. POLAK	BLZ. 425—429
PITTORESK VILLEFRANCHE-SUR-MER (GEÏLL.) DOOR THÉO DE VEER	BLZ. 421, 429—430
DE NOMADEN VAN BEIROET (GEÏLL.) DOOR DR. A. ROSENSTEIN	BLZ. 430—432
VAN WENKENDE VERTEN EN STILLE PADEN (GEÏLL.) DOOR J. SANDIJK	BLZ. 432

Men gelieve alle stukken voor Redactie en Administratie bestemd te zenden naar **Rokin 74—76, Amsterdam**. Bijdragen dienen vergezeld te gaan van postzegels voor eventuele terugzending.

Overneming van den inhoud, ook bij gedeelten, is verboden.

HET EVERZWIJN

UIT HET HONGAARSCH VAN LAJOS ZILAHY

DE sterren verbleekten reeds in den voorjaarsnacht en gaandeweg werd het hemelgewelf nevelachtiger. Boven de woeste landstreek stond scherp afgetekend, witschitterend, de halve maan, in haar vorm groote gelijkenis vertoonend met een slagrand van een everzwijn. De groenvale schemering trok hooger, en vlijde zich wazig en vaal tegen den hemel. De wind was gaan liggen en roerloos wachtten de boomen de komst van den dageraad af. Het zal omstreeks vier uur geweest zijn. Op de weide in de vlakke lagen de varkenshoeders, in hun schaapspelzen gehuld, te slapen. Lajos, de jongste herder, werd 't eerst wakker. Zich steunend op zijn ellebogen, staarde hij slaapdronken in de groenachtige schemering. Zijn blik, die gedachteloos over de berghelling in de verte zweefde, vestigde zich plotseling ontzet op een zich daar voortbewegende zwarte massa. Een everzwijn kwam ginds in de duisternis te voorschijn! Als een ochtendspook uit het donkere bosch in den nog donkeren nacht! 't Was alsof een zware, zwarte klomp ijzer langs de berghelling naar beneden gleed. Gele aardkluiten sprongen op uit den splijtenden bodem, rolden vóór het gevaarte uit, namen de wijk van onder de harige uiteengespreide pooten, die, onder het enorme gewicht van het kolossale lichaam, bij iedereen stap gaten boorden in den drassigen leembodem. Dáár, waar het pad bovenmatig steil was, ging het dier zitten en liet zich met uitgespreide voorpooten langs de steilte naar beneden slieren. Kluiten als vuisten zoo groot sprongen op en stoven links en rechts in het rond. Dáár stormde het dier den berg af en had de vlakke bereikt! Het schudde zich, keek om zich heen, en sloeg den weg in naar de maïsvelden. Het blies en snoof hevig. Het liet zijn driehoekigen, plompen, reusachtigen kop, die bijna een derde van zijn geheele lichaam bedroeg, zoo laag zakken alsof het een kruiwagen voor zich uit schoof. Uit zijn ruigen, zwarten kop staken twee witte slagranden vooruit, als twee tusschen het gebit vastgeklemde, vreeselijke, kromme beenen messen. Een oogenblik later, zonder zijn vuile zwarte neus-

vleugels te hebben bewogen, stortte de kolos zich met zijn volle gewicht midden in de maïs. Als een tank! De stevige maïshalmen bogen als grassprietjes op zij. Waar hij voorbijging toonde een langzaam deinende beweging aan het oppervlak van 't maïsveld verraderlijk den weg van het koninklijk wild aan. Lajos sprong op handen en voeten op en keek met snel kloppend hart naar deze spookachtige verschijning in den vroegen morgen. Hij durfde zich niet in zijn volle lengte op te richten, uit vrees, dat het dier dan rechtsomkeert zou maken. Toen het beest echter tusschen de maïsstengels was verdwenen, kwam Lajos schielijk overeind en ijlde naar een van zijn slapende makkers toe. Hij haastte zich den bejaarden herder wakker te schudden en fluisterde hem op gejaagden toon toe: „Oom Steven! Oom Steven!” De oude varkenshoeder, die, tot zijn neus toe in zijn pels gewikkeld, op de bedauwde weide lag te snurken, deed één oog open en vroeg soezerig: „Hè? Wat is er?” „Hij is naar beneden gekomen . . .” fluisterde Lajos. Verwezen keek de oude herder hem aan: „Wie?” Hijgend fluisterde Lajos: „Het everzwijn!” Op 't hooren van dat woord smeed de oude herder zijn schaapspels van zich af, sprong overeind alsof hij met een hooivork in zijn zijde geprikt werd, en riep: „Wat blief je? Waar is hij?” Lajos wees naar het maïsveld, aan welks oppervlakte een gestadig golvende beweging zichtbaar was. Dáár vertrad, vernielde het ondiep de maïs! De oude schaapherder stiet een verwensching uit. Toen ging hij achtereenvolgens zijn op den grond slapende makkers wakker maken door ze met de punt van zijn schoen beurtelings ieder een schop te geven met de woorden: „Hei! jullie daar! Opstaan!” Met slaapdronken gezichten kwamen de herders overeind. Zoodra ze hoorden wat er aan de hand was, hielden ze een korte beraadslaging: „We moeten hem de boerderij zien op te jagen” zei de oude, terwijl hij onder zijn borstelige wenkbrauwen zijn aandachtigen, fellen blik geen oogenblik van het golvende maïsveld afwendde. (Het veld grensde aan de boerderij.) Wanneer de mannen hier dezen kant van het veld omsingeld hielden, kon het wild slechts in ééne richting voort: naar de boerenhofstee toe. Het beloofde een moeilijke en opwindende jacht te worden! Ze maakten van hun middels de kortgesteelde jachtzweepen los en posteerden zich in een halven cirkel om het laagste gedeelte van den maïsakker. Ze waren met z'n negenen. Op een bepaald sein namen allen de houding van een Griekschen discuswerper aan. Hun armen en lichamen spanden zich, en in groote kringen lieten ze de koorden der jachtzweepen boven hun hoofden vieren. En tegelijk klonk als een salvo het knallen der negen zweepen! Uit volle keel stieten de mannen een dierlijk geschreeuw uit: „Háó! Hráá! Háá!” Woedend hondengeblaf vermengde zich met dit gebrul. Aan den anderen kant van het veld hield de golvende beweging plotseling op, maar even later zette die zich weer voort. Toen de vervolgers dat zagen, lieten ze hun zweepen nog sneller knallen als diepklinkende pistoolschoten, en nóg woester werd 't geloei: „Háó! Hráá! Háá!” Lajos brulde het hardst mee van allen. Zijn oogen rolden bijna uit hun kassen; zijn gezicht gloeide, zijn hart bonsde vervaarlijk van hevige opwindning. Het everzwijn rende uit het maïsveld

regelrecht de plaats van de boerderij op. Een woeden hond, die hem daar met klapperende kaken op zijn neus sprong, wierp het op zijn slagstanden een vaam hoog de lucht in: Met afzichtelijk opengescheurde flanken viel de hond jankend ter aarde. ☼ Terwijl het wilde dier op den schemerachtigen hof naar een uitweg zocht om te vluchten, geraakte het binnen de omrastering van het varkensschot. Op 't zelfde oogenblik schoot Lajos schielijk toe, greep de deur en smet die achter het dier in 't slot. ☼ Het everzwijn was in de val geloopt! ☼ De herders omsingelden de omrastering en hieven een luid triomfgeschreeuw aan. ☼ Nu volgde er een verwoede strijd tusschen het gevangen dier en de planken en stijlen van de ompaling. Toen de woesteling bemerkte, dat van geen enkele zijde ontsnappen mogelijk was, stormde hij los op de schutting, boorde zijn kop als een wig tusschen de planken en trachtte ze met inspanning van al zijn krachten uit elkander te wringen. Zijn hoeven boorden diepe gaten in den bodem, maar de stijlen bleken te sterk te zijn. Na twee of drie dergelijke mislukte aanvallen gaf het dier den strijd op. Toen het daarna in het midden onbeweeglijk staan bleef, druppelde dik zwart bloed uit zijn ooren en uit zijn ingescheurde neusvleugels. Aan zijn ruige zwarte lichaam was de onderdrukte ontzettende gemoedsbeweging merkbaar. ☼ De bewoners van de boerenhofstee waren door het lawaai ontwaakt en stom van verbazing kwamen ze bij den stal kijken. Ook de vrouw van den rentmeester was, in een sjaal gehuld, met hangende, fladderende haren naar buiten gekomen. Zij sprak over den gevangene het doodvonnis uit: ☼ „Morgenochtend komt mijn man thuis en dan zal hij het dier doodschieten. Tot zoolang moeten jullie op het beest passen”. ☼ Alsof het wilde dier de menschenwoorden had verstaan, deed het een hernieuwden aanval op de planken omheining. Ook thans moest het echter bloedend den strijd opgeven. ☼ De rentmeestersvrouw liet zich de heele geschiedenis van de zonderlinge jacht haarfijn vertellen, en tot belooning tracteerde ze de herders op wijn. ☼ „Jij zult nog vijf pengö extra van mijnheer krijgen, hoor!” zei ze tegen Lajos. ☼ Lajos liet van louter vreugde den ganschen dag zijn zweep vroolijk over de weide knallen. Zijn verbeelding deed hem ronddolen tusschen de kraampjes op de naburige markt, om daar de vijf pengö te besteden tot 't verwerven van tal van gewenschte zaken, zooals voor een zakmes, knevelwas, een rond zakspiegeltje, een hart van honingkoek, een tol, een spaanschrieten stok, een harmonica, smullen in een gaarkeuken, naar hartelust wijn drinken . . . ☼ Zóó vele mogelijkheden tot koopen deden zich aan hem voor, dat hij er bijna van duizelde! Nog nooit van zijn leven had hij over vijf pengö te beschikken gehad. Toen ze dien avond gingen slapen, sloot hij de oogen met een gevoel van groot geluk. ☼ En toen verscheen in zijn gedachten het gevangen everzwijn. ☼ Zooals het dier in de duisternis stond, in schrik-aanjagende woestheid, bloedende tengevolge van zijn verwoede pogingen om te ontsnappen! ☼ Daarop dacht Lajos aan den mageren rentmeester, die altijd slobkousen droeg, den man wiens vreemden naam hij nooit kon onthouden, en dien hij — waarom wist hij zelf niet — haatte. Hij overdacht hoe die magere, leelijke kerel morgenochtend, achter de omheining geposteed, zijn jachtgeweer aan de wang zou brengen en op drie

passen afstand het everzwijn zou doodschieten, dat onder het schot brullend zou neerstorten . . . ☼ Een afkeer voor die moorddaad maakte zich van Lajos meester. ☼ In den ter dood veroordeelden ever zag hij met eenigszins nevelig instinct het ter doodbrengen van een of andere onbekende godheid, en een gedachte rees bij hem op en gebod hem den gevangene, het prachtig wild van de oeroude bosschen, den zoon van de vrijheid, te redden uit de gevangenschap en van het laffe wapen van den rentmeester met dien vreemden naam. Met kwellende gewetenswroeging gevoelde Lajos, dat hijzelf degene was, die het varken van zijn vrijheid had beroofd. ☼ Doch plotseling keerden zijn gedachten terug naar de verschillende artikelen op de markt, naar 't zakmes, de knevelwas, het zakspiegeltje, de tol, naar alle andere heerlijkheden, en . . . het everzwijn was vergeten. ☼ Maar opnieuw vervaagde het bonte marktgewoel in zijn geest, en in de duisternis van zijn gesloten oogen blonken onheilspellend twee witte slagstanden. Tevergeefs probeerde hij zich van dit visioen te bevrijden. De duistere blik van het wilde dier bleef spookachtig op hem gevestigd. Er lag een aangrijpende bede in dien donkeren blik. ☼ Ontsteld rees Lajos overeind en veegde zich met den rug van zijn hand de koude zweetdruppels van zijn voorhoofd. ☼ Het was reeds laat in den nacht. ☼ Enkele oogenblikken later sloop Lajos, afgemarteld en met hevig kloppend hart, naar het varkensschot. ☼ Daar stond, midden in de ruimte in het zwakke licht der sterren, donker, vervaarlijk, vreesaanjagend, onbeweeglijk, het everzwijn. ☼ Behoedzaam maakte Lajos de deur van het schot open. ☼ Het everzwijn bleef nog enkele oogenblikken roerloos staan, vervolgens stapte het traag naar de geopende deur toe. Reeds was het buiten, zonder nog te beseffen weer vrij te zijn, en stapvoets ging het naar den dorschvloer toe. Een kolossale zwarte schaduw teekende zich af op het verlichte vlak van den dorschvloer. Dáár werd het zich plotseling zijn vrijheid bewust, en begon het te rennen, de duisternis in. Te rennen, te rennen! ☼ Ineengedoken tegen de omheining luisterde Lajos met ingehouden adem naar het zich steeds verder verwijderende geluid. ☼ In den doodstillen nacht was het als hoorde hij het hart van de aarde kloppen in de richting waarin, vreugdedronken over zijn herkregen vrijheid, het vluchtende wild voortstormde!

ROSSINI moest den theaterdirecteur Barbaja tegen een vast honorarium jaarlijks twee opera's leveren. De vlot levende componist was echter zoo weinig precies met deze afspraak, dat Barbaja genoodzaakt was, hem „achter slot en grendel” te zetten en hem tot geregelden arbeid te dwingen. De ouverturen van „Othello” en „De diefachtige Ekster” zijn echter, naar verluidt, toch eerst op den opvoeringsdag geschreven. De tekstdichter van het beroemde gebed uit de opera „Mozes” overhandigde den nog te bed liggenden componist den tekst met de woorden: „Maestro, dit heb ik in een uur gemaakt!” Rossini sprong op en riep uit: „In een héél uur? Dan schrijf ik de muziek in een kwartier!” In tien minuten was de compositie gereed. ☼ Den „Barbier van Sevilla” schreef de met invallen gezegende Rossini in dertien dagen, een mis in twee dagen — een schitterende prestatie, welke een priester, dien de componist kende, in verrukking bracht. „Rossini”, zei deze, „als je met deze mis aan de poorten van het Paradijs komt, kan de heilige Petrus je niettegenstaande al je zonden den toegang toch niet welgeren”.

DE BURGEMEESTERSKAMER IN HET RAADHUIS TE ZAANDIJK

Z A A N L A N D

DOOR L. GREETER

OP het klimaat van ons vaderland wordt nog al eens een aanmerking gemaakt. Ons voorjaar zou meest koud en nat zijn, onze zomer kil en regenachtig, ons najaar onnatuurlijk warm en onze winter zou iets van alle drie jaargetijden hebben, alleen niets van wat men gewoonlijk onder „winter” verstaat. En als men de zaak onpartijdig beschouwt, dan moet men eigenlijk erkennen dat de mopperaars niet heelemaal ongelijk hebben! ☼ Toch, al te veel kwaad kan ik niet hooren van ons klimaat. Immers, het biedt zoo dikwijls gelegenheid voor verre en lange wandelingen. Wanneer het zoo warm is dat de musschen van het dak vallen, of dat het vriest dat het kraakt, dan zit ik liever gezellig in mijn tuin of voor mijn haardvuur. Maar, wanneer er van die echte Hollandsche dagen komen, wat frisch, winderig, vochtig, aï en toe een waterzonnetje, dan kan ik het niet helpen, maar ik voel zulke dagen vaak als een voorrecht! Dan haast ik mij een stevigen mantel en een paar dito schoenen aan te trekken, neem mijn stok, en weet dat mij weer een heerlijke dag wacht van wandelen, ontdekken en genieten! ☼ Zoo ben ik onlangs eens naar het Zaanland gegaan. ☼ Het is een merkwaardig landje daar. Zoo op het oog niet erg mooi, niet erg belangrijk, en maar matig interessant. Maar, dit kleine stukje land was dan toch maar eens een gebied, dat den roem van Hollandsche energie, vlijt en ondernemings-

geest droeg door de heele wereld, in een tijd toen dat nog heel wat moeilijker ging dan nu. Hier woonde een volk van ijzeren werkkraft en verbijsterenden ondernemingsgeest, hier ligt een plekje grond, dat eenmaal een der brandpunten was van Hollands glorie. ☼ Van Amsterdam voer ik over per gemeentepont. En toen ik zag naar het langzaam wegglijdend Amsterdam, viel het mij weer op, welk een fout toch eigenlijk de bouwers van het Centraal Station indertijd begaan hebben, door dit station hier neer te zetten. Als achtergrond van de mooie, schilderachtige haven ziet men daar die lange, eentonige rij van loodsen, die elk uitzicht op Amsterdam benemen. ☼ Hoe prachtig moest het zijn, hier een vrij uitzicht te hebben op de Prins Hendrikkade, op het Damrak, en al die belendende gedeelten! Mocht het toch nog eens zoover komen, dat wij Amsterdam van de haven uit weer zien, zooals de terugkerende zeelieden het eens gezien hebben, letterlijk zooals het zich „open deed”, met zijn havens, zijn torens, zijn straten en pleinen! ☼ Een haven heeft altijd iets zeer interessants. Daar liggen al die groote schepen, dikwijls met illustere namen, en als je ze ziet, dan moet je altijd denken aan de vele wonderlijke, vreemde landen, die zulke schepen bezoeken. Aan zulke gedachten komt geen einde, daar zou je eigenlijk wel altijd mee bezig kunnen zijn. Maar ook die kleine binnenvaartschepen, die beurtschepen en

vrachtbootjes, die daar zoo klein en gezellig bij elkaar liggen, zijn de aandacht waard. Ze hebben dikwijls zulke leuke, echt Hollandsche namen, en hun bemanning ziet er net zoo zeemansachtig uit als die van de groote vaart. Die booten en schuiten zullen geen exotische zeeën bevaren, ze zullen glijden langs aardige kanalen en binnenwatertjes en grappige oude stadjes aandoen, en je kunt je zoo voorstellen, dat ze wel geen groote avonturen zullen beleven, maar toch mogelijk allerlei aardige voorvallen zullen meemaken. ☼ De vaart met de gemeente-pont duurt slechts kort, en we landen bij het oude Tolhuis. ☼ Betrekkelijk kort nog is het geleden, dat hier het geliefdste zomer-ontspanningsoord lag van de Amsterdammers, dat in vers en lied verheerlijkt werd. Vagelijk herinner ik mij nog, dat het een zeer lommerrijke tuin was. Thans zie ik wel het woord „Tolhuis” staan, en ik zie ook, dat het een zomertuin is. Maar de boomen zijn er niet meer, alles ziet er erg nieuw uit, en het doet in niets meer denken aan de flauwe herinnering, die ik aan het oude Tolhuis heb. ☼ Wel zie ik, dat ik in een zeer bedrijvig stadsgedeelte ben gekomen. Overal fabrieken, schoorsteen, geweldige machines, sintelpaden en arbeiderswoningen. Het ruikt er letterlijk naar industrie. Het is nu Zondag, en dus is het betrekkelijk stil, maar op werkdagen moet het hier een geweldige drukte zijn. Machtige en wereldbekende fabrieken zijn het, die hier staan. ☼ Met de gemeentebus ga ik in de eerste plaats naar Oostzaan, het tuindorp. We rijden langs wegen, die nog iets landelijks hebben, er zijn dijkjes met gras, er stuift zand, en er zijn wijde vergezichten. Maar overigens heeft de industrie hier vrijwel het terrein veroverd. Aan de linkerzijde zie ik weldra een bord, „Nederlandsche Vliegtuigenfabriek” staat er op. Heel eenvoudige, maar toch machtige woorden. Hier is een industrie, die ons weer over de geheele wereld bekend heeft gemaakt, hier zijn wij op een gebied, waarop wij weer met eer en glorie van ons kunnen laten spreken. ☼ En dan bereiken we het tuindorp Oostzaan. ☼ Een arbeiderstuindorp is het. Kleine, eenvoudige huisjes, naast elkaar gezet, met een klein tuintje voor en waarschijnlijk ook een tuintje achter. Hier wonen de menschen, die zes dagen van de zeven doorbrengen in het stof en het lawaai der fabrieken, onder het rusteloos dreunen van metaal op metaal. Het moet hun wél zijn, des avonds en des Zondags hier te zijn in die kleine, gezellige huisjes. Veel beter dan in de zoogenaamde huurkazernes, huizenblokken waar ik weet niet hoeveel families op één trap wonen. Het lijkt mij vreeselijk, zoo te moeten wonen. Ik herinner mij nog den tijd van twintig of vijf en twintig jaar geleden, toen voortdurende vechtpartijen tusschen burens in de volks-

wijken schering en inslag waren. Toenmaals lachten wij erom, maar nu zijn wij gelukkig wijzer geworden. Het was de onbeheerschte drift van arme, overspannen menschen, die nooit eens rust hadden, nooit eens alleen konden zijn, altijd het lawaai van andere menschen en het gejam van anderer kinderen om zich heen moesten hooren. Welk een leven moet dat geweest zijn! Het lijkt mij een prachtige vooruitgang, zulke tuindorpen, waar ieder zijn eigen huis heeft, en waar bovendien nog iets is van natuur en frischheid. ☼ Ideaal lijkt het mij echter nog niet. Oostzaan is zeker een vriendelijk plaatsje, maar naar mijn meening kon het veel fleuriger zijn. ☼ Over den hoogen dijk begin ik mijn wandeling naar Zaandam. ☼ Interessant is de strijd tusschen landelijkheid en industrie, die ik hier zie. Er is het wijde land, met zijn verten en kerktorentjes, zijn schapen en reeds enkele koeien, die ik zoo goed van het Hollandsch landschap ken. Maar daartusschen zijn de fabrieken, de schoorsteen, en de geweldige, nu in rust zijnde machines. Overal zijn ze. Er valt niet aan te twijfelen, binnen een heel korten tijd zal dit land heelemaal een fabriekscentrum worden. ☼ Als ik bij Zaandam ben, keer ik mij eens om, teneinde den afgelegden weg nog eens te overzien. ☼ In de verte kan ik nog de kerktorens zien van Amsterdam. Links de torens van de St. Nicolaaskerk, rechts een andere toren, die ik zoo gauw niet kan thuisbrengen. En op den achtergrond, zoowaar, de oude, statige Westertoren! ☼ Vroeger waren al deze polders geen land, maar water. De Oostindiëvaarders konden door het Y naar Amsterdam varen. En dan moeten ze, zoals ik nu, die oude, welbekende torens hebben zien opkomen uit de verte. ☼ Wat een gewaarwording moet dat geweest zijn voor die arme kerels! Ze kwamen terug na een reis, die dikwijls jaren en jaren duurde, ze hadden moordende hitte of even moordende koude doorstaan, ze hadden gevochten, honger geleden, schipbreuken meegemaakt, ziekten doorstaan, dikwijls kwam zelfs maar een heel klein gedeelte terug van de oorspronkelijke bemanning. En

ZUID-LIMBURGSCHE PLANTEN. LANDSCHAP MET WEIDEN BIJ DE GEUL

ZUID-LIMBURG-SCHE PLANTEN

DOOR DR. B. POLAK

(Slot)

DRIEDISTEL

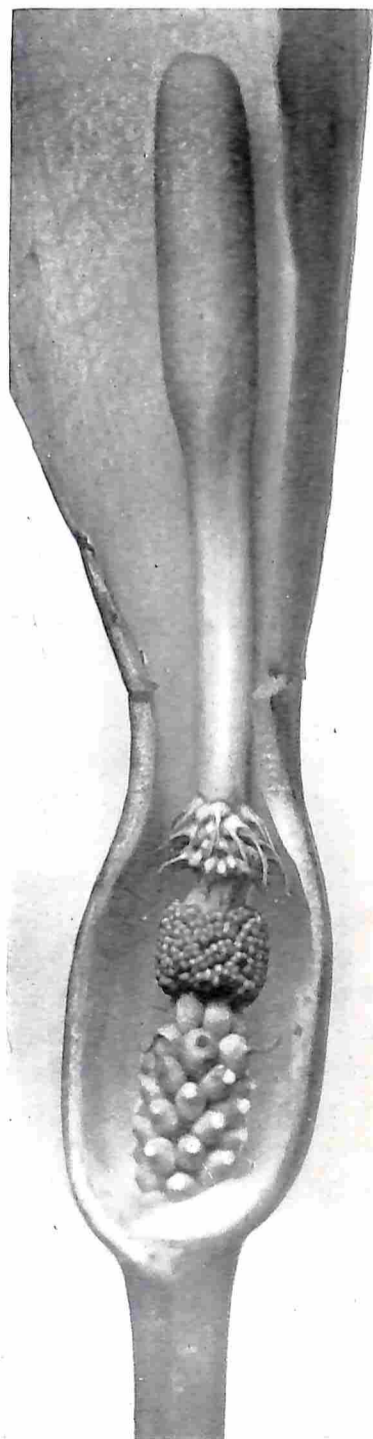
dan, na de lange thuisreis, dan zagen ze weer dien rustigen, omfloersten Hollandschen hemel, en de oude, welbekende kerktorens, die hun beter dan iets anders zeiden, dat ze nu weer „thuis” waren. ☼ Mischien vergis ik mij, maar er komt plotseling een gedachte in mij op. Torens bij de kerken, die werden gebouwd door de Westersche, zeevarende volken, als een groet en een baken aan degenen die weer thuiskwamen! Dat was de grondgedachte, en een prachtige gedachte lijkt het mij. Welk een vreugde en zaligheid moet het geweest zijn, het eerst weer de kalme, statige silhouet terug te zien van de welbekende kerktorens! ☼ Al te lang kan men echter niet denken over zulke vraagstukken, Zaandam is nabij. (Slot volgt)

PILOTY en SCHWIND, twee Münchener schilders, hadden in het oude Academiegebouw hun ateliers vlak tegenover elkaar. Toen de eerste een nieuw stuk ter bezichtiging stelde en vele personen de trap opgingen, vroeg Schwind aan iemand, die weer naar beneden kwam: „Vertelt U me eens, wat is daar boven nu weer voor een ongeluk gebeurd?”

STENGELLOOZE SLEUTELBLOEM

DE gevlekte Aronskelk verkiest nagenoeg dezelfde groeiplaatsen. De plant is veel kleiner dan de gekweekte Aronskelken (Richardia's) der bloemenwinkels. De bouw der bloem is echter gelijk. We zien een geelachtig wit schutblad, waarin bij de inheemsche soort een paarse kolf zit. De bestuiving gaat zeer eigenaardig in haar werk. ☼ Het schutblad, dat de eigenlijke bloeiwijze, de paarse kolf omsluit, is van onderen bolvormig opgezwollen, de holte wordt door stijve haren afgesloten. De bloeiwijze verspreidt eenigszins een aasgeur en lokt hiermee vliegjes aan, die op het witte schutblad afkomen en zich ijlings naar beneden spoeden om in de bolvormige uitzakking te komen, waarbij zij de stijve haren moeten passeeren. Deze werken als een draaitourniquet; zij buigen wel naar beneden door om het insect naar binnen te laten, doch gaan niet meer terug om het naar buiten te doen ontsnappen; het dier zit in de val. Een val, die zoo goed werkt, dat men wel eens 4000 vliegjes in één kelk telde! ☼ Zij hebben het daar niet kwaad, er is honing bij de vrouwelijke bloemen, die het eerst open gaan, daarna verwelken, waarna de meeldraden te voorschijn komen. Eerst wanneer deze goed gaan stuiven, verslapen de afsluitharen, zoodat de gevangenen zich kunnen bevrijden en witbepoederd te voorschijn komen. Zij zijn dan echter allerminst afgeschrikt en zoeken oogenblikkelijk een nieuwe val, waarin zij zich weer laten insluiten, het stuifmeel uit hun vorige verblijfplaats op de vrouwelijke bloemen afgeven en zich tenslotte bij het losgaan van de afsluiting opnieuw bepoeieren. Op deze wijze heeft de Aronskelk zich een zeer absolute kruisbestuiving verzekerd. ☼ Het resultaat is in Augustus in de Limburgsche bosschen te bewonderen; men ziet daar overal roode bessen in een dichten tros op korten steel boven den grond uitsteken, de bladeren zijn dan afgestorven, zoodat alleen deze vruchten een aanwijzing zijn, dat in het voorjaar opnieuw een bloeiende Aronskelk met gevlekte, pijlvormige bladen uit den grond zal komen. ☼ Een zekere aan-

GLOPENDE BLOEMSCHIEDDE VAN DE ARONSKELK

wijzing, dat kalk in den boschgrond zit, is het voorkomen van de boschrank (*Clematis Vitalba*), een echte snelgroeïende klimplant, die met haar stengels alle struiken aan elkaar vlecht en op lichte plekken een massa neerhangende takken, bedekt met trossen roomkleurige, welriekende bloemen voortbrengt. De bloemen bevatten veel stuifmeel, waarvoor ze dan ook druk bezoek van bijen en vliegen ontvangen. In het najaar heeft de *Clematis* grijze, pluizige vruchten, die aan de „Geiszbart” van de Alpen doen denken. ☼ De boschrank en de kamperfoelie zijn onze echt inheemsche lianen, d.w.z. klimplanten, waarvan de stengels verhouten en die, wanneer ze zich door het struikgewas slingeren, daarvan een ondoordringbare wildernis maken. ☼ De *Clematis* wint het van de kamperfoelie; de stammen, dikwijls om elkaar heen gedraaid, kunnen zoo dik als een arm worden. Het hout is los van bouw en daarom gaat deze diktegroei betrekkelijk snel. ☼ De bast is zeer taai, de oude Zwitsersche paalwoningbouwers gebruikten dit materiaal als touw. Op dezelfde wijze gebruiken thans op Borneo en Sumatra de boschbewoners nog steeds stengels en bast van lianen voor bindmateriaal. ☼ De *Clematis Vitalba* is een zeer fraaie plant, die in haar bloeitijd het landschap versiert. Ook voor het kweken in stadstuinjes, ter begroeiing van een priëel of schutting is ze zeer geschikt, daar ze uiterst snel groeit en zoowel alleen in blad als later in bloem en vrucht, frisch en mooi is. Bovendien verdraagt ze als boschplant een behoorlijk quantum schaduw. ☼ Typische Limburgsche boschplanten vindt men ook onder de varens en paardestaarten. De teere beukvarens met de onder-

REUZENPAARDESTAART

ste opstaande bladslippen zijn echt zuidelijke zeldzaamheden, evenals de reuzenpaardestaart, die tot één meter hoog kan worden. De plant brengt vruchtbare en onvruchtbare stengels voort. De eerste zijn bleekgeel en dragen aan den top een bruine sporenaar, waaruit als fijn poeder de sporen stuiven. De groene takken komen later en dragen kransen van gelede zijtakjes. ☼ De reuzenpaardestaart is de grootste van onze Europeesche thans levende paardestaarten, doch is slechts een nietig kruidje vergeleken bij de voorhistorische uitgestorven soorten, die ware boomen waren en een belangrijke rol speelden in de samenstelling der steenkolenwouden. ☼ Op droog en open terrein groeit de steenbreekvaren, op oude muurtjes en in rotsspleten. Het is een uiterst sierlijk, fijn plantje, met zwarten bladsteel, waarop de fijne groene blaadjes. De begroeiing van muren geeft ook al weer een typisch Limburgsch effect, dat allerlei uit losgevoegde steenen opgetrokken' bouwwerken schilderachtig en interessant maakt. We denken hierbij aan de Onderste Molen bij Epen aan de Geul, waar we ook nog het kleine muurvarentje vinden en de zeldzame blaasvaren (*Cystopteris fragilis*). ☼ De steenbreekvaren is in Nederland zeldzaam, doch komt op de daarvoor geschikte plaatsen in de gebergten van de geheele wereld voor, tot zelfs in de tropen. De plant werd in de volksgeneeskunde van vroeger tijden veel gebruikt, o.a. om den invloed van heksen te ontgaan. ☼ Droge terreinen in Limburg zijn behalve muren ook de enkele rotsen, die er voorkomen en verder afgespoelde steenige plateautjes aan mergelgroeven of boven holle wegen. Deze dragen

STENGELLOOZE DISTEL

BORSTELKRANS

weer een geheel ander karakter dan de vrij kale en ook zeer afgespoelde heuveltoppen, waar alle kalk is verdwenen en we daarom een armelijke heidevegetatie vinden. ☼ De kalkrijke plateautjes, ook de grootere open kalkhoudende terreinen zijn begroeid met rots- en droogte planten. ☼ Zulk een echte warmtelievende kalkvriend is de stengellooze distel (*Cirsium acaule*), een Midden-Europeesche steppen plant, die in het warme droge en kalkrijke Engadin voor ongeveer 10% in het hooiland kan voorkomen, hetgeen men natuurlijk niet wenscht en waarom de plant vóór het maaien dikwijls overal wordt uitgestoken. Bij ons behoort ze echter tot de gezochte zeldzaamheden; we behoeven deze soort heusch niet uit te roeien. Een fraaie of zeer opvallende plant is het niet, ze ziet er uit als een distel, waarvan de hoofdstengel is blijven steken en die toen toch is gaan doorbloeien. In de schaduw kan de stengellooze distel wel iets hooger opschieten. Iets dergelijks zien we ook bij de zilverdistel uit de Alpen, waar binnen het bladrozet een zilveren groote platte distelbloem zit, als 't ware een vergroote dieldistel (*Carlina vulgaris*), welke laatste wel in Limburg op zonnige kalkhellingen voorkomt en die ook in de duinen algemeen is. ☼ Op dergelijke hellingen vindt men ook in de groote vacantiemaanden eenige geurige lipbloemen, als marjolein, steenthym, borstelkrans, betonie. ☼ De marjolein (*Origanum vulgare*) is een echt warmte lievend gewas. Het bloeit met losse trossen, paarsroode, kleine, geurige bloemen, ook blad en stengel zijn rijk aan etherische olie. De marjolein trekt veel bestuivers. Het is een zeer ouderwetsche kruidery en werd ook als opwekkend middel in de volksgeneeskunde gebruikt. Het zou vooral opmonterend zijn, vandaar een der Duitsche volksnamen „Wohlgemut“. ☼ Dezelfde werking zou ook een aftreksel van de borstelkrans (*Clinopodium vulgare*) toekomen. De Hollandsche naam heeft betrek-

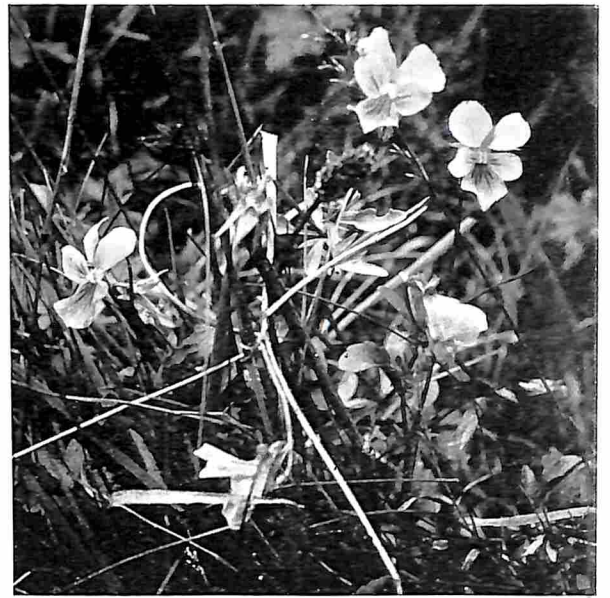
G E B O G E N B E E K V A R E N

S T E E N B R E E K V A R E N

king op de haren en stekels, die men tusschen de afzonderlijke bloemen aantreft. Zij blijven ook rondom de vruchten staan, vallen gezamenlijk er mee af en helpen zoodoende bij de verspreiding, die

door den wind geschiedt. ☼ De steenthym (*Calamintha Acinos*) is een Europeesche steppeplant met blauwelipbloempjes, waarin een witte vlek. De plant verspreidt een zachten, zeer aromathischen geur, die ook al weer door

Z I N K V I O O L T J E

kliertjes met etherische olie wordt verwekt. We vinden ze dikwijls op steenige plateautjes en aan steile hellingen, tezamen met muurpeper (*Sedum acre*) geelhartige (*Linum catharticum*), behaarde scheefkelk (*Arabis hirsuta*) en andere zon en droogte lievende kruiden. ☼ De betonie (*Betonica officinalis*) is een in ons land echt zuidelijke lipbloem, die bijna uitsluitend bij Nijmegen en in Limburg gevonden wordt. De bloemtrossen zijn mooi rood, de bladen sierlijk gekroesd. Betonie is meer een boschplant. ☼ Een vegetatie van een zeer bijzonder karakter is de zinkflora, zooals die bij Epen wordt aangetroffen aan de vochtige Geuloevers. Op de plaatsen, waar het Geulslib sporen zink bevat,

vinden we een plantengezelschap, waarin allereerst het gele zinkviooltje domineert, verder een soort van Engelsch gras, blaassilene en alpenboerenkers. Eigenaardig is, dat deze planten alleen op die eene vindplaats aan de Geul tezamen voorkomen en dat het onderzoek heeft uitgemaakt, dat op die plek werkelijk zink voorkomt in den bodem. Onbekend is echter, welke werking dit metaal op den plantengroei uitoefent en wat de oorzaak is, dat het bovengenoemde viertal juist samenkomt waar zink aanwezig is. ☼ Bij de zinkontginningen in Bleiberg in België vindt men dezelfde combinatie. Nergens vindt men anders die groepeerings terug, die dus werkelijk zeer zeldzaam is en dat niet alleen, ook uiterst decoratief. ☼ De bonte, moerassige Geulweiden, waarin het gele viooltje den boventoon aangeeft, doen wel het allermeest aan de kleurenpracht der Alpenweiden denken en het landschap aan dit schilderachtige rivierviertje, met populieren, wilgen, orchideeën, slangenvortel en duizenden roze koekoeksbloemen, is uniek voor Nederland. ☼ Zoo zien we in Limburg landschappelijk en botanisch een gebied van groote afwisseling, met echte zeldzaamheden en met voorposten uit gebieden, die buiten onze grenzen liggen. Deze voorposten worden door den bodem, uitlooper van zuidelijker bergstreken, als 't ware nog net bij

ons binnen geschoven. ☼ Wanneer men niet behoort tot de echte prikkebeenachtige plantenjagers, zelfs wanneer men in de verste verte niet weet, of een bepaalde plant zeldzaam is voor Nederland of niet, doch wanneer men alleen let op landschap en terreinvorming, dan ook ziet men duidelijk, dat Limburg „anders”

is. En dit anders zijn is hier van een aantrekkelijkheid, die ieder jaargetijde opnieuw boeit. Onwillekeurig zal de vacantiëganger dan eens letten op wat zoo op heuvels, aan beekjes, aan den wegkant en in het bosch bloeit of vruchten draagt en getroffen worden door de schoonheid en bijzonderheid dezer gewassen.

PITTORESK VILLEFRANCHE-SUR-MER

DOOR THÉO DE VEER

RECHT hartelijk dank, old boy, voor den zoo gezelligen en uitvoerigen brief dien je mij hier gisteren van uit je „verre, koele Noorden” deed geworden. Een alleraangenaamste verrassing, inderdaad! En voor mij, èn voor je zoo talrijke andere vrienden hier. Dus, — zooals ik zie, — ben je dan nu weer uit de bergen daar terug en heb je je er voor den zomer, met zijn zoo vreemd verlichte, mysterieus kalme nachten, als naar gewoonte in je rustieke schilderswoning te midden der wilde bloemen en der sappig groene velden van je zoo geliefd Olden aan de Nordfjord geïnstalleerd. Een prachtig, een voortreffelijk idee dit laatste! Alleen, beste vriend, . . . ja kijk, alleen . . . hoop ik dat je ditmaal nu eens niet den „geheelen” zomer daar in je eenzaam gelegen atelier in het land der gnomen, der elfen en der feeën blijft, maar dat je nu ook èindelijk eens een gedeelte er van, — zooals al zoo lang, en zelfs min of meer plechtig door je beloofd — hier onder den blauwen

hemel van ons „kleurig, zonnig Zuiden” komt doorbrengen. Alwaar ik aan de Côte d'Azur dezen keer een plaatsje voor je heb, néén maar, om tot in het oneindige van te smullen. Een effectief schildersdorado, mon vieux! En dat op nauwelijks een kwartier afstand per autocar van Nice . . . Ja, een waar lustoord voor schilders, beste kerel, — iets werkelijk héél moois en onbedorven nog, — zelfs, volgens je beroemden Franschen kunstbroeder Le Sidaner, „vraiment le seul endroit de la Côte d'Azur qui ait conservé son originalité et tout son pittoresque”. Iets bij uitstek geschikt voor jou dus, dit plaatsje hier aan de Middellandsche zee, — dit Villefranche-sur-Mer, met zijn labyrint van bochtige steegjes en nauwe, hoekige, steile trapstraatjes tusschen hoge, kleurige huizen, . . . met zijn smalle kade en haar kleine visschershaven vol bontgeschilderde bootjes, . . . en met zijn oud, donkergrijs fort, droomerig gelegen aan het stille, diepblauwe water van een beschutte baai, waarboven,

Voor den schilder Jaap Dooijewaard, te Olden-i-Nordfjord. zachtkens wuivend, het exotische groen van een paar hoge, slanke dadelpalmen. Juist iets voor jou ook, het rustige en heerlijk eenvoudige leven te midden van „pêcheurs” en „campagnards”; een leven zoo verrukkelijk vrij en „sans gêne”, als was men op een afgelegen eiland in den Stillen Oceaan, gelijk een bekend, Parijsch artiest het eens zéér juist uitdrukte. Waarmede ik natuurlijk geenszins zeggen wil, dat je er geen „deftige villa's” ook zult gebouwd vinden. O zeker! Doch omgeven als deze zijn, — voor het meeren-deel althans, — door dichte tuinen van weelderig, subtropisch groen, of door min of meer hoge, met bloemen begroeide muren, doen zij aan het pittoreske van Villefranche gelukkig geen of al zeer weinig afbreuk. Ah! beste vriend, die aardige, smalle zeventiende-eeuwsche straatjes, die kleine pleintjes en knus-sige binnenhofjes onder zonbeschenen acacialoover, die geestige, kalkgewitte poortjes en oude, warm grijze muurtjes, die

Foto Alex Hérenger

EEN KOEL STRAATJE ACHTER DE OUDE, WITTE KERK VAN VILLEFRANCHE-SUR-MER

stoepen, waarboven hier en ginds het decoratief groen van een wijnstok, of het laaiend karmozijn van een bloeiende klimgeranium, hoe zou je er van dit alles smullen! En dan die „vieilles maisons à l'italienne” overal, die hoge huizen in onderscheiden kleuren, — in wit, in geelbruin, in licht roze, in bestorven bruinrood, in teer parelgrijs, in zwavelgeel, in bleek pastelblauw, — met zonneblinden weer van een gansch andere kleur, als: donkerbruin, of smakelijk appelgroen, — die typisch hoge visschershuizen met hunne ouderwetsche, dikke muren, kleine, zwaargetraliede benedenvensters, smeedijzeren balkons, en geheimzinnig gesloten gehouden „volets”, waarvan als regel alleen maar een klein onderpaneel, „le petit judas”, — gelijk een luifeltje naar buiten uitstaat! . . . Weet je, vaak doen zij mij heel sterk aan die van onze zoo schilderachtige kustplaatsjes van Guipuzcoa, in Spanje, denken. Zooals overigens zoo véél in Villefranche-sur-Mer je het kleurige land der „Vascongados” in herinnering zal brengen. Immers

vinden wij er niet óók die kleine, kneuterige winkeltjes waarin, naast allerhande grutterswaren, touwsandalen en wijn „en détail” worden verkocht, terwijl buiten op straat hunne stalletjes met sappige salade, groote, goudgele meloenen en vurig roode tomaten de meest savoureuze stillevens te zien geven, — hangt

er niet in schier elk straatje óók steeds hel kleurig waschgoed te drogen, en ruikt het er niet óók bijna altijd naar zacht smeulende houtskoolvuurtjes en naar die appetijtelijk meridionale schotels waarin, naast laurier en olijven en tomaat, wat saffraan en „natuurlijk” een ietsje knoflook, — en hooren wij er niet óók haast altijd veel, zuidelijk-drukke vrouwenconversatie, onderbroken af en toe door een

frisschen meisjeslach of door een vreemd, nostalgiek gezang? . . . . „Moi qui connais Venise, je peux même dire que le port de pêche de Villefranche égale à peu de choses près la beauté de la Cité des Doges”, moet Le Sidaner eens op eendag gezegd hebben. En

kijk, beste kerel, daar schuilt werkelijk geen overdrijving in, — heusch niet! Die zonnige smalle kade, met haar teekenachtig gedoe naast genoeglijk zuidelijk far niente, die kade met hare visschers en „baterliers”, hare nettenboetsters en korvenmakers, hare kleurige, hooge huizen en hare gezellig rustieke cafeetjes,

waarvoor hier en ginds wat ruwe houten stoelen en tafeltjes in de koele schaduw van een wijd uitstaand, wit of geelbruin zonnezeil, — en die kleine visschershaven met haar tal van leuk brutaal gekleurde roeiboortjes en scheepjes zachtkenks doberend op het saffierblauwe water der baai, — geloof me, iets mooiers, iets feller pittoresks laat zich onmogelijk denken! Zooals reeds gezegd: een effectief schildersdorado, mon vieux! En ook dat herhaal ik nog eens: iets bij uitstek geschikt voor

jou. Het plaatsje, de omringende exotische tuinen, de baai, zoowel als de kleine haven, de „campagna”, en de daarachter liggende bergen! . . . . Ja kijk, en tot zelfs . . . . het hotel! Waarlijk, old boy, tot zelfs het „hotel” in dit visschersplekske, — dat voor schilders er zoo echt huiselijke, zoo in-genoeg-

lijke Welcome hôtel, „cette vieille et douce maison française où”, — zooals Jean Cocteau laatst nog in een zijner litteraire artikelen in „Le Figaro” schreef, — „des artistes de toute sorte, de toutes les langues vécutrent de tout temps et que la jeunesse éprise de lyrisme devrait transformer en autel et couvrir de fleurs”.

Foto's Alex Hérenger

VISSCHERSHUIZEN AAN DE KADE VAN VILLEFRANCHE-SUR-MER

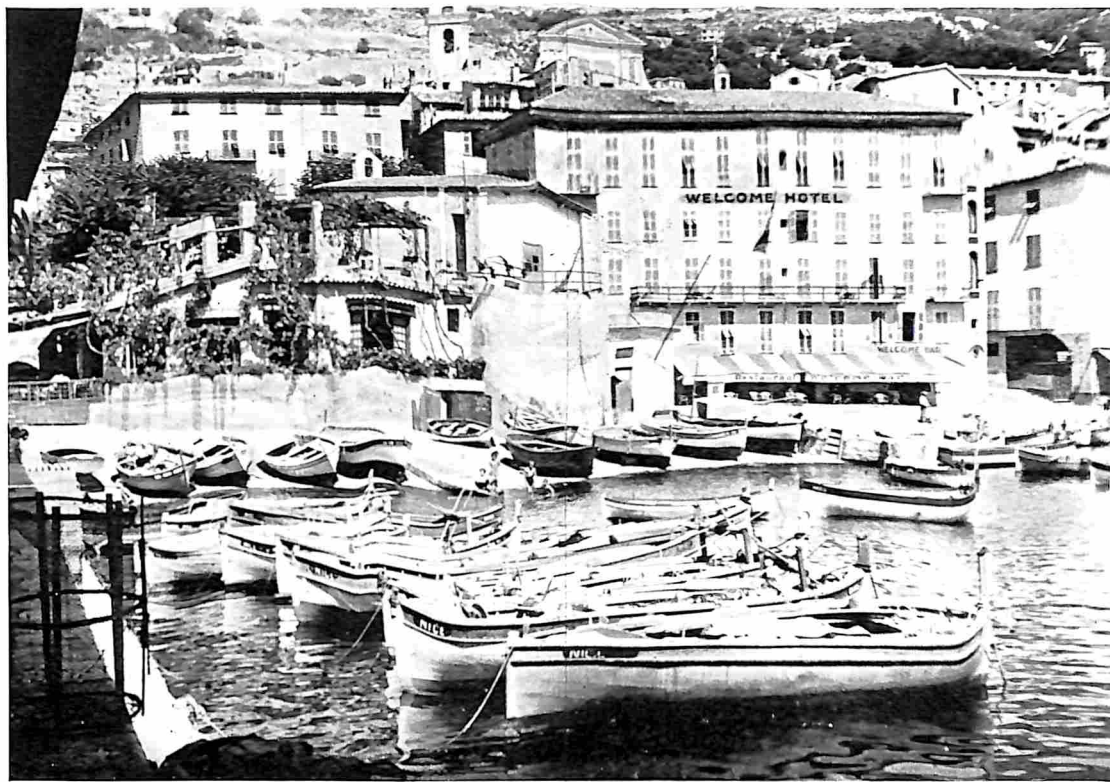
De Nomaden van Beiroet

DOOR DR. A. ROSENSTEIN

TOEN na den Wereldoorlog de volkeren van den

nabijen Orient ontwaakten, het eene meer, het andere minder, en zich een eigen toekomst trachten te verzekeren, probeerden ook de Koerden hun vrijheid te bevechten, de nakomelingen der reeds in de Griekse Oudheid bekende Kardoechen, die bij den aanvang dezer eeuw nog practisch onafhankelijk waren onder erfelijke stamhoofden, maar wier land thans

deel uitmaakt van Turkije, Iran, Syrië en Irak. In 1925 trachtten namelijk eenige stammen, naar men vermoedt gesteund door Engelschen invloed, het Turksche juk af te werpen. Dit waren hoofdzakelijk de stammen Omerijan, een gebied in het Turksche wilajet Mardin, aan den noordrand der Mesopotamische vlakte. De opstand mislukte en de opstandige Koerden vluchtten, om aan een zware bestraffing te ontkomen, naar Syrië. Het Fransche bestuur over dit mandaatgebied was over dezen

AAN DE KLEURIGE VISSCHERSHAVEN VAN VILLEFRANCHE-SUR-MER

bevolkingsaanwas niet ontevreden en nam zelfs tegenover de Turksche Regeering de verplichting op zich, de emigranten op minstens 50 km van de grens onder te zullen brengen. Schijnbaar deed het dit om de Turken een plezier te doen, die bevreesd waren, dat de vluchtelingen hun opstandige gevoelens zouden overbrengen op de aan de grens wonende andere Koerdenstammen. In werkelijkheid echter bedoelden de Franschen door een zoo volledig mogelijke volksvermenging in Syrië het gevaar voor opstanden te bezweren. ☼ De Franschen brachten de Koerden naar Beiroet, ofschoon zij van afkomst een nomadenvolk zijn. Hier verarmden zij nog meer, dan zij al waren. Gewend aan licht en zon van het vlakke land en aan een zwervend leven, zijn zij moeilijk tot een vast bestaan te brengen. Zij bestaan van hetgeen zij nu en dan met handenarbeid verdienen en verhuren zich meest als lastdragers voor kooplieden of in de haven. ☼ Het is een interessant werkje, de talloze secten te bestudeeren, die er in Syrië zijn en die men in het algemeen in christelijke en mohammedaansche verdeelen kan. De christelijke, van welke slechts de Chaldeeën met Rome in verbinding staan, zijn in de minderheid en bovendien allerhevigst door de splijtzwam aangetast. Hun politieke invloed is gering, vooral daar het Panislamisme sterker is dan de zending en deze nimmer meer heeft weten te bereiken, dan de stichting van nieuwe secten. ☼ Ook de secte der Koerden is onbeteekenend, al vereenigt zij ook de begrippen natie en religie. Want de secte der Duivelaanbidders, der Jesiden, waartoe de Koerden behooren, is eigenlijk geen „secte” meer, maar het geloof van het geheele volk. ☼ De leer der Jesiden is uiterst fantastisch. Eerstens beweren de Koerden van zichzelf, dat zij een menschheid op zichzelf zijn en niet van Adam en Eva afstammen. Duizenden jaren geleden overlegden namelijk man en vrouw

JONGE KOERDEN TE BEIROET

eens, of het mogelijk zou zijn menschen te scheppen, die geen afstammelingen van hen waren. De oplossing bleek eenvoudig: de vrouw spuwde op een waschtobbe en wiegde deze vele dagen. Op zekeren dag kwam het wonder in den vorm van ettelijke kleine kinderen, die de voorvaderen der Koerden zouden zijn. Dit geloof ligt nog zoo vast in het volk verankerd, dat geen Koerd de woorden „waschtobbe” of „spuwen” in den mond zal nemen en evenmin natuurlijk spuwen mag. Het derde woord, dat niet uitgesproken wordt, is „duivel”. „God” mag men zeggen. ☼ De duivel wordt vereerd, al ontkennen de Koerden niet, dat er een God is en al erkennen zij Zijn macht, daar Hij den duivel van de aarde verdrijven kon. Zóó heel machtig kan God echter volgens hen niet zijn, anders had Hij den duivel niet verjaagd, maar gedood. Alle ellende, oorlog, pijn en smart kan dus slechts van den duivel komen. De duivel is op aarde machtig, God treedt eerst na den dood op als Heer des Hemels. Volgens Koerdisch geloof heeft het dus geen zin, tijdens het leven tot God te bidden, eerder moet men tot den duivel bidden, opdat deze de ellende niet nog erger make. Hun geloof heeft dus een zekere overeenstemming met de Ormuzd-Ahriman-idee, het geloof aan een God des Lichts en een God der Duisternis, van het Kwade. ☼ De Koerden hebben duivelshuizen, maar de geëmigreerden, die te Beiroet wonen, hebben hier geen nieuwe opgericht. Zij bidden tot den duivel . . . in de moskeeën, waar de Mohammedanen tot Allah bidden. ☼ Het is den Jesiden verboden, te lezen of te schrijven en ook te Beiroet — met haar twee universiteiten de meest intellectueele stad van het Nabije Oosten — zijn zij aan deze gewoonte getrouw gebleven. Zij hebben geen geleerdheid nodig en verlangen slechts terug naar het land waar hun menschheid vandaan komt, een verlangen dat voorloopig wel niet verwezenlijkt zal worden. Nu verlevendigen zij de stad Beiroet met hun kleurig nationaal kostuum, waarvan het hoofddeksel, de „kolos”, vooral zeer bekend is. ☼ Een merkwaardig volk zijn deze Koerden, waarvan men bijna nimmer iets hoort,

VERARMDE KOERDEN TE BEIROET. MEN LETTE OP HET PRACHTIGE SCHORT, DAT DE VROUW OP DEN VOORGROND DRAACT

behalve wanneer zij weer eens tegen hun overheersers opgestaan zijn. Een klein volk, waarmede de hogere politiek al echter heel wat uit te staan gehad heeft.

VAN WENKENDE VERTEN EN STILLE PADEN

DOOR J. SANDIJK

REEDS als kleine jongen was het voor mij een raadsel hoe toch al die bijen, die in ons tuintje rondzoemden en met pooten, zwaar van stuifmeel, van de eene bloem naar de andere vlogen, zoo maar uit zichzelf

den weg naar huis weer konden vinden, dat ze nu nooit verdwaalden tusschen al die plantenbloemen en hoe ze iederen morgen weer te vinden waren op de muurpeper, die langs ons grindpaadje groeide. Het raadsel werd nog grooter, toen ik op een wandeltocht, midden op de hei, een rij korven vond staan. Van alle kanten kwamen de diertjes aangevlogen, beladen met honing en stuifmeel. Zonder zoeken, zonder aarzelen vonden ze het vlieggat. Waar kwamen ze vandaan, hoe wisten ze den weg naar huis te vinden? — Ik vond er toen geen oplossing voor. Hoe zou ik ook. Dat was te veel voor de gedachten-gang van een klein kereltje!

Later heb ik nog dikwijls en lang het bedrijvige leven bij een korf waargenomen en het was me op een stillen morgen in Augustus niets liever, dan met de oogen en gedachten de bijtjes te volgen op hun vluchten naar wenkende verten.

Wenkende verten. — In die twee woorden ligt iets opgesloten van een onbegrepen, immer werkende kracht in de natuur, die stuwt en verdiept. Het is dezelfde kracht, waarvan Bengt Berg spreekt aan het begin van één van zijn werken, wanneer hij het wonder van den vogeltrek beleeft: „Hebt ge ooit die hunkering gekend om mee te reizen en hen te volgen, wanneer de scharen vogels voorbij trekken in den herfst, om u te verheffen van het kleine stukje aarde tusschen akkers en huizen, waar moede menschen hun wegen zijn gegaan en boven zee en landen — zon en einder tegemoet — hen te volgen langs padenlooze banen? — Brand-

de ooit in u dat felle verlangen naar licht en zon en leven? — Er gloeit in een geheim hoekje van ons hart, temidden van zoovele naamlooze gevoelens, een vonk van denzelfden brand van verlangen, die de trekvogels voortstuwt over de werelddeelen. En wij kunnen ons allen wel een oogenblik uit onze kindsheid voor de oogen halen, toen voor de eerste maal dat gevoel in ons wakker werd”. Ik weet niet, lezer, of u dat gevoel van hunkering en vrijheid bekend is, maar zeker is het, dat iets daarvan mij als kleine jongen geboeid had gehouden, toen ik met oogen en gedachten de bijen in hun vlucht volgde. Onze Zweedsche vriend gaf gehoor aan dien roep van de verten en hij volgde de trekvogels op hun tochten naar het verre Zuiden — naar Afrika. Den meesten van ons zal het wel niet vergund wezen dergelijke reizen te ondernemen om eenigszins tegemoet te komen aan die geheime hunkering naar zwerven. Is het ook wel altijd het ver van huis gaan, dat ons liefde voor de natuur en innerlijke rust moet brengen?

WENKENDE VERTEN . . . .

. . . . EN STILLE PADEN

Neen toch immers. Wanneer wij geleerd hebben heel diep te beleven datgene, wat de natuur ons kan geven, dan vinden we overal die schoonheid en die sfeer van zuiverheid, dan kunnen we overal die vonk in dat geheime hoekje van ons hart voelen gloeien. Wanneer we de kracht en de liefde in ons hebben om met ons geheele wezen te genieten, dan kunnen we leeren verstaan, dat ons kleine landje rijk is aan wenkende verten en stille paden en dat het rijkdommen in zich bergt om dat verlangen naar zwerven te bevredigen. — Op de golvende heidevelden van het oude Veluwsche land laten we onze gedachten meedrijven met de wolkenmassa's naar de wijkende einders. Over stille paden trekken we voort door zonnige dennebosschen, langs purpere, warm-doorstraalde heidevelden. Open ligt de ons zoo vertrouwd geworden streek om ons heen. Door jarenlange omgang zijn we ons één gaan

voelen met mensch en dier en plant en boom. Oude Hessenwegen herinneren ons aan lang vervlogen tijden, toen klapperende wagens door deze streken voortrolden. Iets van die oude vertrouwelijkheid zweeft hier nog om — als daar maar is een mensch met een ziel, die weet te luisteren en te verstaan. De oude wegen zijn nu vervaagd, nauw zichtbaar tusschen de heipollen. Slechts de opmerksame wandelaar zal het oude karrespoor zien verlopen tusschen de vele heideheuvels, langs de eenzame venetjes. Thans voeren prachtige, nieuwe fietspaden den tourist van het Geldersche Rosendaal over de heideheuvels achter de Emma-pyramide

naar de Imbosch en Laag Soeren. In de dalen brengen de paden ons hier langs jonge aanplantingen, daar langs een zandplek, blinkend wit, bezaaid met oude zwerfstenen. Halverwege de Imbosch stijgt ons pad langzaam tot we een

heuvelkam bereiken, vanwaar onze blikken teruggaan over het achter ons liggende dal — over de bosschen van den Zuid-Veluwerand — en daarachter de blauwe, wenkende verten. Verder gaan we. Enkele grindgraverijen — ook hier werkt en ontgint de mensch, dankbaar voor wat de zandgrond hem geeft. Bij een eenzamen den slaan we rechtsaf. Sneller en sneller gaat het naar beneden. Hoog staat hier de hei. Oude dennen aan weerszijden van het pad zijn in de plaats gekomen van de vlakke hei van zoo even. Stil is het hier rondom en vertrouwd. — Zoals ik in mijn jeugd de bijen volgde en zooals Bengt Berg de trek-

vogels natrok, zoo kunt u, lezer, die er's zomers op uittrekt, uw leven verrijken en verdiepen in uw eigen land, in de eenzaamheid van en toch ook weer in de gemeenschap met het Veluwsche land. Volg haar stille paden en laat haar sterke en warme sfeer u doorstromen. De bloeiende heidevelden liggen te wachten, haar stille schoonheid en haar wijde volheid openspreidend.

De bekende 18e eeuwse Fransche beeldhouwer FALCONET was de zoon van arme ouders. Door zijn kunst had hij zich echter grooten roem verworven en werd hij door Catharina II naar Petersburg geroepen, om daar het groote gedenkteeken voor Peter den Grooten te maken. Behalve andere onderscheidingen verleende de Czarina hem ook het praedicaat „Uw Hoogpast mij voortreffelijk”, waarmee iedereen hem moest aanspreken. „Die titel ben op een zolderkamertje te Parijs geboren”.